

Przydrożna kapliczka w miejscowości Luta. Fot. K. Tchórzewski

Obecne wsie zachowały dawny układ i rozmieszczenie siedlisk, a w zabudowie nadal, jak przed wojną, dominują drewniane chałupy, którym gdzieś towarzyszą studzienne żurawie. Drewnianą zabudowę wiejską można podziwiać w Sobiborze, Żłobku Dużym, Żłobku Małym, Macoszynie, Osowie, Stulnie, Kosyniu i Zbereżu. Na rozstajach dróg lub w miejscach upamiętniających lokalne wydarzenia stoją kapliczki i krzyże przydrożne. Liczba tych obiektów świadczy o głębokiej wierze dawnych, ale także obecnych mieszkańców tych okolic. Tragiczną pamiątką II wojny światowej jest miejsce nieopodal Sobiboru, przy linii kolejowej z Chełma do Włodawy, gdzie funkcjonował niemiecki obóz zagłady. Straciło w nim życie około 250 tys. ludzi – głównie Żydów z Polski, Rosji, Niemiec i Holandii. 14 października 1943 roku w obozie wybuchł bunt pod przywództwem radzieckiego oficera Aleksandra Peczerskiego. W wyniku buntu z obozu udało się uciec około trzystu więźniom. Po buncie zbrojnym więźniów, Niemcy zdecydowali się na likwidację obozu.

Wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe wpłynęły na włączenie Sobiborskiego Parku Krajobrazowego do trójstronnego, Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”. W skład MRB wchodzi po stronie polskiej między innymi Poleski Park Narodowy oraz trzy parki krajobrazowe: Poleski, Sobiborski i Pojezierze Łęczyńskie, a tak-

że Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu. Po stronie ukraińskiej do rezerwatu należy Szacki Park Narodowy, zaś po stronie białoruskiej Rezerwat Biosfery Polesie Nadbużańskie. Głównym celem rezerwatu jest ochrona bioróżnorodności i krajobrazowej w duchu rozwoju zrównoważonego.

Sobiborski Park Krajobrazowy i jego okolice to tereny o znakomitych warunkach do uprawiania turystyki. Amatorom turystyki kwalifikowanej, zarówno pieszej jak i rowerowej, warto polecić liczne szlaki wiodące w leśne ostępy oraz ścieżkę dydaktyczną „Stulno”. Turyści-kajakarze mogą z powodzeniem uczestniczyć w spływach kajakiem organizowanych na rzece Bug.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych

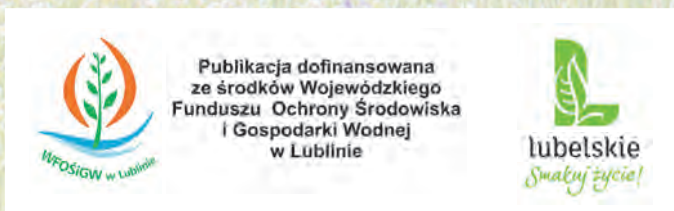
tel. 81 440 80 50
sekretariat.zlpk@lubelskie.pl
www.parki.lubelskie.pl

Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie

chelm.zlpk@lubelskie.pl
tel. 82 562 75 76

Parki Krajobrazowe będące pod zarządem Ośrodka Zamiejscowego w Chełmie :

1. Chełmski Park Krajobrazowy
2. Sobiborski Park Krajobrazowy
3. Skierbieszowski Park Krajobrazowy
4. Strzelecki Park Krajobrazowy

Wydawca: TAWA (www.tawa.pl)

SOBIBORSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Jezioro Perespa. Fot. K. Wojciechowski

Sobiborski Park Krajobrazowy powstał w 1983 roku. Jego zadaniem jest ochrona najcenniejszych fragmentów przyrody wschodniej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Cechą charakterystyczną tego terenu są rozległe równiny porośnięte lasami, wśród których znajdują się śródleśne jeziora i torfowiska. Najcenniejsze fragmenty chronione są w postaci aż sześciu rezerwatów przyrody.

Sobiborski Park Krajobrazowy jest typowym parkiem leśnym – lasy zajmują 75% jego powierzchni. Są to głównie lasy sosnowe, zróżnicowane pod względem warunków siedliskowych. W zależności od wzrostu wilgotności podłoża spotykamy bory suche, bory świeże, bory wilgotne i bory bagienne. Wyjątkiem na siedliskach borowych, w których sosna ma niewielki udział, jest brzezina bagienna, gdzie dominują: brzoza omszona i olcha czarna. Liściaste lasy grądowe zajmują niewielką powierzchnię, większe płaty spotykamy jedynie w południowej części Parku.

Łąki w okolicy Żłobka Małego. Fot. K. Tchórzewski

Wody zajmują 2% powierzchni parku i składają się na nie: rzeczka Tarasienka oraz siedem, trudnodostępnych, bo otoczonych torfowiskami oraz podmokłymi lasami, jezior. Do najcenniejszych przyrodniczo elementów szaty roślinnej Parku należą torfowiska. Spotkać tu można wszystkie trzy typy torfowisk: niskie, przejściowe i wysokie. Na tych obszarach zgrupowana jest większość gatunków borealnych, do których należą: wierzby lapońska i borówkolistna, brzoza niska, rosiczka długolistna, gnidosz królewski, przygiełka biała, bagnica torfowa. Do gatunków atlantyckich należą: rosiczka pośrednia, jeziorza giętka, dziurawiec rozesłany. Bogata jest również roślinność związana z jeziorami i torfiankami. Występują tu grzybień pólnocny, grążele żółte, osoka aleosowata. Niewielką powierzchnię zajmują ciepłolubne murawy napiaskowe, na których spotkać można chronione goździki piaskowe i lepnicę litewską.

Niewielki stopień przekształcenia środowiska, trudno dostępny teren oraz duże zróżnicowanie warunków siedliskowych decydują o bogactwie faunistycznym par-

Jezioro Płotycze. Fot. K.Łapińska

Puszczyk mszarny *Stix nebulosa*. Fot. A. Abramczuk

ku. W wyniku dużego zróżnicowania siedlisk w Lasach Sobiborskich wykształciła się bogata gatunkowo fauna. Wśród bezkręgowców znajdują się rzadkie gatunki motyli: przeplatka aurinia, paż królowej, mieniak strużnik, mieniak tęczowiec, modraszek telejus i modraszek nausitous, których obecność świadczy o naturalności ekosystemów leśnych i torfowiskowych. Ponadto została stwierdzona liczna populacja raka stawowego w Jeziorze Płotycze, co świadczy o wysokiej czystości tego zbiornika wodnego. W wyniku dużego bogactwa jezior i cieków wodnych na terenie nadleśnictwa możemy obserwować dosyć liczną ichtiofaunę. Na uwagę zasługuje występowanie w rzece Tarasience strzebli błotnej – gatunku znajdującego się na czerwonej liście ginących zwierząt Europy. Podmokłe tereny, liczne zbiorniki wodne stanowią dogodne miejsce bytowania płazów. Do najrzadszych, stwierdzonych na terenie Parku należą: traszka grzebieniasta, ropucha paskówka i ropucha zielona. W awifaunie Parku znajdują się gatunki objęte ochroną strefową: bocian czarny oraz puchacz. Spośród ptaków szponiastych występują tu: bielik i orlik krzykliwy. Kolejnymi rzadkimi gatunkami ptaków, jakie możemy spotkać w Lasach Sobiborskich są: bąk, jarząbek, siniak, włochatka (drugie stwierdzenie na Lubelszczyźnie), lelek, dzięcioł białogrzioty, dzięcioł czarny,

srokosz, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, podróżniczek, dudek oraz żuraw. Do jednej z najważniejszych obserwacji należy stwierdzenie w 2010 roku nowego gatunku lęgowego dla Polski i Lubelszczyzny – puszczyka mszarnego.

Na terenie Lasów Sobiborskich występują rzadkie gatunki nietoperzy: nocek Brandta, mroczek posrebrzony i nocek łydkowłosy oraz gryzoni: smużka i popielica. Ssaki na terenie nadleśnictwa reprezentują także: wydra, bóbr i wilk. Na szczególną uwagę zasługuje także obecność wilka, którego występowanie świadczy o małym przekształceniu tutejszych lasów i niewielkiej presji antropogenicznej.

Wśród gadów na szczególną uwagę zasługuje żółw błotny. Jest gatunkiem zagrożonym w skali Europy, wpisanym do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, jako gatunek zagrożony wymarciem. W Sobiborskim Parku Krajobrazowym znajduje się jego największa udokumentowana populacja, która liczy około 500 osobników dorosłych. Żółw błotny występuje w niewielkich zbiornikach wodnych, jeziorach, stawach, dołach potorfowych. Na przeło-

Bociany białe *Ciconia Ciconia*. Fot. M. Zieliński

Żółw błotny *Emys orbicularis*. A. Sidor

mie maja i czerwca dorosłe samice opuszczają zbiorniki wodne, aby złożyć jaja w wykopanych przez nie zagłębieniach na piaszczystych polanach. Okres inkubacji trwa około 3 miesiące. Młode żółwie, po opuszczeniu gniazd, wędrują do zbiorników wodnych. Na terenie Parku prowadzony jest program ochrony żółwia, polegający na aktywnej ochronie lęgowisk.

Teren, na którym znajduje się obecnie Sobiborski Park Krajobrazowy, był niegdyś zaludniony w dużo większym stopniu niż obecnie i był to obszar o skomplikowanej strukturze etnicznej. Zamieszkiwany był bowiem przez Polaków, Ukraińców, Białorusinów, Żydów i Niemców. Niestety ta barwna mieszanka etniczna poważnie zubożała w wyniku II wojny światowej i powojennych wysiedleń.

Okrężnica bagienna
Hottonia palustris.
Fot. P. Łapiński

Piwnice są często zimowym schronieniem nietoperzy.
Fot. K. Tchórzewski

